

Centrum vedecko-technických informácií SR
prof. PharmDr. Ján KYSELOVIČ, CSc.
Lamačská cesta 8A, 840 05 Bratislava
840 05 Bratislava

Váš list číslo/zo dňa	Naše číslo	Vybavuje/linka	Bratislava
	41581/2023	Habodászová/464	25. 10. 2023

Vec: Stanovisko k štúdiu uskutočniteľnosti k Národnému projektu NISPEZ V

Výskumná a inovačná autorita (VAIA) posudzovala štúdiu uskutočniteľnosti, ktorú si vyžiadala v pripomienkach k pôvodnému zámeru národného projektu ako člen Monitorovacieho výboru pre cieľ 1 Programu Slovensko 2021-2027, gestor horizontálnej podmienky a spolugestor príslušného opatrenia z Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030 (č. 1.3.2.7. „Zabezpečenie pohodlného prístupu slovenských výskumníkov k svetovým publikačným databázam a výskumným sieťam“).

VAIA podporuje financovanie NP NISPEZ V v rozsahu uvedenom v predloženej štúdiu uskutočniteľnosti.

Odôvodnenie:

Štúdiu uskutočniteľnosti posudzuje zabezpečenie prístupu k elektronickým informačným zdrojom (EIZ) pre výskumný ekosystém na Slovensku formou dvoch alternatívnych scenárov. V nulovom scenári si inštitúcie obstarávajú prístupy vo vlastnej réžii. Alternatívny scenár predstavuje doterajší model konzorciálneho obstarávania zastrešovaný Centrom vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) pre sektor vysokých škôl a SAV, pričom výskumníci z iných inštitúcií a súkromného sektora využívajú vzdialený prístup cez Národnú vedeckú knižnicu CVTI SR.

Štúdiu uskutočniteľnosti zároveň reflektuje postupný prechod na otvorenú vedu a to uzatváraním transformatívnych zmlúv („read“ and „publish“). Tento typ zmlúv nie je možné realizovať v režime nulového scenára. Štúdiu odporúča realizáciu zabezpečenia prístupov cez centrálnu obstarávanie z dôvodu prevládania výhod centrálného nákupu v porovnaní s nulovým variantom. Zároveň platí, že centrálnu obstarávanie nepokrýva 100 % potrieb výskumného ekosystému a inštitúcie si môžu vo vlastnej réžii obstaráť aj prístupy mimo centrálnu obstarávanie CVTI SR, prípadne môžu požiadať CVTI SR o zabezpečenie prístupu s tým, že náklady sú kryté z ich rozpočtov.

Národný projekt je navrhovaný pre obdobie od 1/2024 do 12/2028 (60 mesiacov) v celkovom objeme 51,7 mil. eur a pokryje 9 najväčších renomovaných databáz. Projekt obsahuje celkovú rezervu v objeme 9,6 mil. eur pre doteraz neobjednanú databázu Taylor&Francis (7,1 mil. eur) a rezervu pre možné spolufinancovanie menších úzko špecializovaných databáz (2,5 mil. eur).

VAIA súhlasí so záverom štúdie uskutočniteľnosti a odporúča schválenie národného projektu. Centrálne obstarávanie je výrazne výhodnejšie ako nulový scenár, a to najmä cez znižovanie administratívnych nákladov, dosahovania úspory z rozsahu, zabezpečením kontinuity a umožnením prechodu na transformatívne zmluvy. Okrem úspor APC poplatkov pre samotných výskumníkov a inštitúcie, uzatváranie transformatívnych zmlúv prispieva k snahám znižovať účasť slovenských výskumníkov na potenciálne predátorskom správaní niektorých vydavateľstiev.

Za nedostatok štúdie považujeme absenciu zahrnutia iných variantov centrálného obstarávania, napríklad čiastočného priameho spolufinancovania podľa príkladov dobrej praxe v zahraničí, prípadne model, v ktorom využívanie databáz je normované a nepenalizuje menšie, ale perspektívne vedné odbory, čo je vnímané ako problém v rámci ekosystému. Z tohto dôvodu naším odporúčaním je do budúcnosti zvážiť, analyzovať alebo pilotovať aj tieto alternatívy.

S úctou



Michaela Kršková
generálna riaditeľka

Na vedomie:

Dagmar Augustínska, Sekcia štrukturálnych fondov EÚ, MŠV a Š SR

Daniela Podmajerská, CVTI SR